

SODAN MUUTTAMIA

Sotamuseon kokoelmiin kuuluu satoja TK-piirroksia, puhdetöitä sekä sota-ajasta kertovia taideteoksia. Sodan muuttamia -näyttely esittelee murto-osa tästä ainutlaatuisesta kokoelmasta, jonka kaltaista ei ole missään muussa suomalaisessa museossa.

Näyttely lähestyy suomalaisten sota-ajan todellisuutta viiden eri teeman kautta: luonnon, taisteluiden, ystävyys, arjen ja kodin. Sodan muuttamia -näyttely johdattelee pysähtymään aiheen äärelle, eläytymään menneisyyden ihmisten surun ja pelon tuntemuksiin epäinhimillisissä oloissa, mutta toisaalta myös ihmisten hämmästyttävään kykyyn ylläpitää toivoa kaiken tuhon keskellä.

TK-piirtäjät ja rintamataide

Kesällä 1941 alkoi jatkosota, joka päättyi syksyllä 1944. Muun armeijan mukana rintamalle marssi joukko taiteilijoita, joiden aseena olivat kynät, pensselit ja lehtiöt. Nämä taiteilijat olivat osa armeijan propagandakoneistoa ja uutta "aselajia", jonka tehtävänä oli erityisesti valaa uskoa kotirintamaan sekä saada koko kansa eläytymään sotatapahtumiin ja tukemaan kaukana kotoa taistelevia sotilaitaan. He tallensivat sotarintaman tapahtumia kuvin, äänin ja sanoin.

Suomalaiset tiedotuskomppaniat luotiin välirauhan aikana vuosina 1940–1941. Tiedotuskomppanioiden osana toimivat TK-piirtäjät olivat siviiliammattiltaan kuvittajia, graafikoita, mainosmiehiä ja taiteilijoita. TK-piirtäjät käsittelivät teoksissaan monenlaisia aiheita, kuten sotatoimet, takaisin vallatut alueet, maisemat, kaupungit ja eri aselajit. TK-piirtäjien työt tarkistettiin ennen niiden hyväksymistä. TK-piirtäjien töitä käytettiin sota-aikana esimerkiksi tekstien kuvituksena.

TK-piirtäjien teoksiin taltioitui sotavuosien vieras, mutta samalla etäisesti tuttu maailma. Kauniisti liplattava rantavesi, hieman kumaraan taipunut sodan karaisema rintamasotilas, huolettomat uintiretket sekä särkyneen kodin rauniot antavat välähdyksiä siitä arjesta ja elämän hetkistä, jotka olivat sota-ajan suomalaisille todellisuutta.

Puhdetöillä oli merkittävä rooli sotilaiden arjessa

Jatkosodan pitkän asemasotavaiheen aikana (joulukuusta 1941 kesäkuuhun 1944) rintamalinjat pysyivät paikoillaan ja taistelukosketukset olivat vähäisiä. Asemasotavaiheen aikana suomalaiset sotilaat viettivät tuhansia tunteja korsuissa ympäri Karjalaa. Korsuissa aika kului esimerkiksi radion, sanomalehtien ja kirjeiden parissa, mutta myös puhdetöitä tehden. Puhdetöillä tarkoitetaan rintamamiesten jatkosodan asemasotavaiheen aikana tekemiä käsitöitä. Puhdetyöt saattoivat olla lahjaesineitä, joita lähetettiin kotiin, hyötyesineitä tai koriste-esineitä. Ahkera puhdetyöharrastus kertoi sotilaiden tarpeesta tehdä käsillään jotain kaunista ja hyödyllistä pelkän tuhoamisen sijaan.